

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Sysselsättningspolitik: EESK:s roll efter utvidgningen och inom ramen för Lissabonprocessen

(2005/C 221/18)

Den 1 juli 2004 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande om Sysselsättningspolitik: EESK:s roll efter utvidgningen och inom ramen för Lissabonprocessen.

Facksektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 20 januari 2005. Föredragande var **Wolfgang Greif**.

Vid den 414:e plenarsessionen den 9–10 februari 2005 (sammanträdet den 9 februari) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 138 röster för, 1 röst emot och 4 nedlagda röster.

1. Inledning

1.1 I mars 2000 lanserade Europeiska rådet i Lissabon ett ambitiöst reformprogram med djärva tillväxt- och sysselsättningsmål. Ökad konkurrenskraft i en kunskapsbaserad ekonomi och hållbar, sysselsättningshöjande ekonomisk tillväxt skulle förenas med förbättrad arbets kvalitet och förstärkt social sammanhållning. Genom att det fanns ett brett samförstånd närdes förhoppningarna om att uppfyllandet av dessa mål skulle föra projektet med en utvidgad union närmare Europas medborgare.

1.2 Mot bakgrund av dagens ekonomiska läge finns det risk att de mål som ställts upp för 2010, särskilt sysselsättningsmålen, inte kommer att uppnås, och detta kan leda till att hela processen förlorar i trovärdighet. Europeiska ekonomiska och sociala kommittén anser att detta trovärdighetsproblem bara kan desarmeras om allmänheten kan lita på att alla politiskt ansvariga gör en verklig satsning på en konsekvent omsättning av Lissabonstrategin med dess samstämmiga och jämställda mål (förbättrad konkurrenskraft, ekonomisk tillväxt med fler och bättre arbetstillfällen, förstärkt social sammanhållning och hållbar ekonomisk utveckling).

1.3 EESK menar att "Lissabon" inte behöver någon ny dagordning utan en politik som också kommer att uppfylla de självpåtagna målen genom att adekvata åtgärder sätts in framför allt i medlemsstaterna. Med detta initiativyttrande, som kompletterar yttrandet "Förbättra genomförandet av Lissabonstrategin" (¹), vill vi ta upp centrala sysselsättningspolitiska utmaningar och lägga fram rekommendationer om det fortsatta genomförandet av processen fram till 2010.

2. Halvtidsöversynen av Lissabon: Europa är långtifrån på väg mot ökad och förbättrad sysselsättning

2.1 I Lissabonstrategin betraktas förstärkt konkurrenskraft och hållbar ekonomisk tillväxt som väsentliga instrument för att fler och bättre arbetstillfällen skall kunna skapas i Europa, för att de sociala trygghetsystemen skall få stabilare grundvalar och därmed kunna erbjuda skydd mot fattigdom och marginalisering. Detta politiska helhetsgrepp är, anser kommittén, ett av Lissabonstrategins betydande framsteg.

2.2 På sysselsättningspolitikens område bör det gå ut nya impulser för den europeiska sysselsättningsstrategin när det gäller att förstärka den aktiva sysselsättningspolitikens bidrag till fattigdomsbekämpningen, främja företagandet som central drivkraft för tillväxt och sysselsättning samt höja förvärvsfrekvensen via kvantitativa mål över hela EU.

— Fram till år 2010 bör exempelvis den totala sysselsättningskvoten i EU-genomsnitt höjas från 61 % till 70 % och kvinnornas från 51 % till 60 %. Ett år senare, i Stockholm, stakade man dessutom ut etappmål (en sammanlagd sysselsättningskvot på 67 % och en kvot för kvinnor på 57 % fram till år 2005). Det fastställdes också ett nytt mål för höjning av sysselsättningskvoten för åldersgruppen 55–64 år: Den bör ligga på 50 % år 2010.

(¹) EESK:s yttrande om att "Förbättra genomförandet av Lissabonstrategin" (föredragande: Bruno Vever, medföredragande Ernst Erik Ehnmark och John Simpson) (EUT C 120, 20.5.2005).

- De enskilda medlemsstaterna uppmanades att ställa upp nationella mål på denna ambitionsnivå med utgångspunkt i vars och ens utgångsläge. De länder som år 2000 redan hade en sysselsättningskvot på över 70 % (t.ex. Sverige, Nederländerna, Danmark och Storbritannien) eller något under (Österrike, Portugal och Finland) borde således svara för ett motsvarande bidrag till Lissabonmålen.

2.3 Lissabon lanserade emellertid inte bara perspektivet "ökad sysselsättning". Man skall också uppnå produktivitet och konkurrenskraft, framför allt genom att främja innovationer och högre arbetskvalitet. Investeringar i de mänskliga resurserna, forskning, teknik och innovationer gavs samma prioritet som arbetsmarknads- och strukturpolitiska riktlinjer. Här fastställdes ytterligare kvantitativa mål, bl.a. ökade investeringar per capita i det mänskliga kapitalet genom främjande av livslångt lärande (12,5 % av alla vuxna i arbetsför ålder skall delta i fortbildningsåtgärder, antalet 18–24-åringar utan kvalificerande utbildning skall halveras); FoU-kvoten skall höjas till 3 % av BNP (två tredjedelar av investeringarna skall göras av den privata sektorn); och barnomsorgen skall byggas ut (platser skall erbjudas för 33 % av 0–3-åringarna och 90 % av förskolebarnen).

2.4 Trots vissa inledande framgångar befinner sig Europa ännu i början av 2005 långt från de egna uppsatta målen. Den europeiska ekonomin upplever det tredje året i rad med mycket låg tillväxt, klart under potentialen. Den ekonomiska aktiviteten är totalt sett långsam och mycket sårbar med hänsyn till höga oljepriser och en massiv global brist på jämvikt. Som bokslut i halvtid måste man sakligt konstatera att det är relativt säkert att Lissabons sysselsättningsmål inte kommer att uppnås till 2010.

2.5 De tre diagrammen 1–3 (se nedan; det givna maximivärdet motsvarar respektive Lissabonmål) visar hur osannolikt det är att Lissabonmålen skall kunna uppnås fram till år 2010.

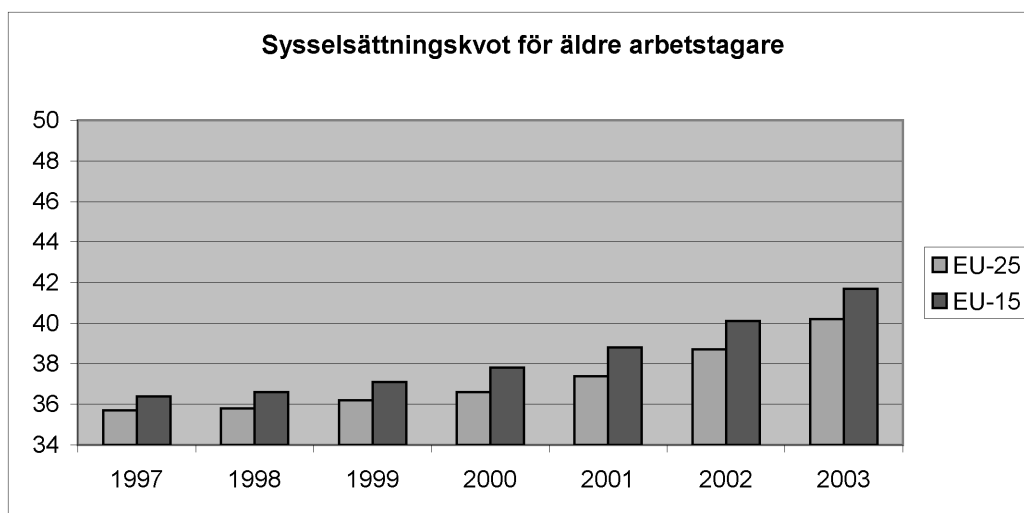
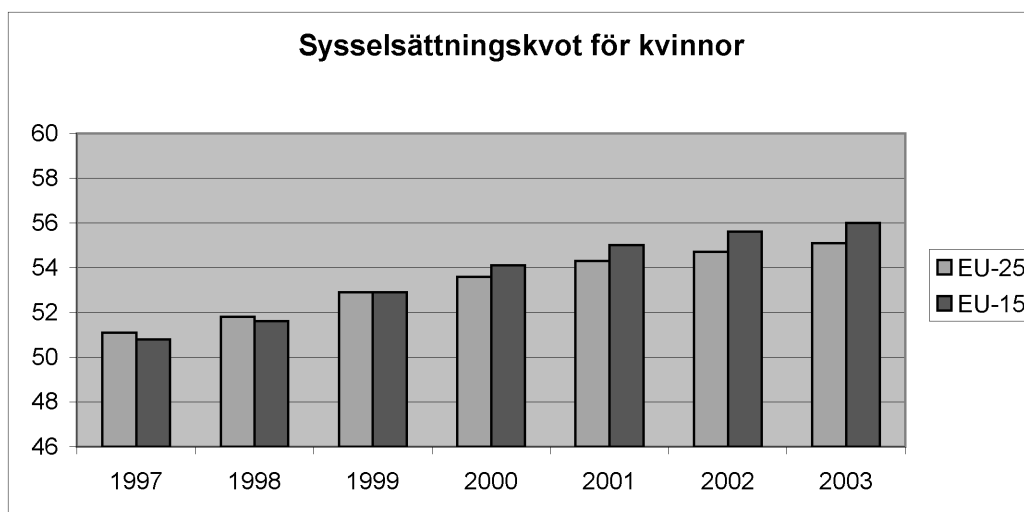
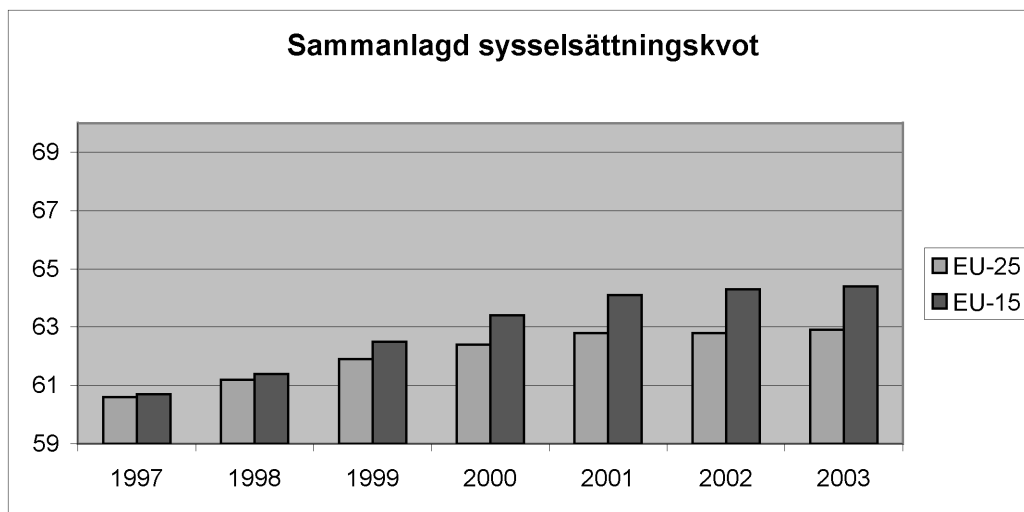
- Både den sammanlagda sysselsättningskvoten och kvoten för kvinnor steg hastigt i slutet av 1990-talet, då den europeiska ekonomin hade relativt snabb tillväxt. Konjunkturförsvagningen, som orsakades av att den makroekonomiska politiken inte lyckades absorbera de externa chockerna i tillräcklig utsträckning, ledde till att den sammanlagda sysselsättningskvoten praktiskt taget stannade i utvecklingen 2001. Kvinnornas sysselsättningskvot fortsatte att stiga med en halv procent per år. Om den ekonomiska tillväxten ökar snabbt skulle detta mål gå att uppnå till år 2010, åtminstone för EU-15-länderna.

- Avståndet till sysselsättningsmålet för äldre arbetstagare – över 8 % för EU-15 och nästan 10 % för EU-25 – är den klyfta som är störst och svårast att åtgärda. (²) De stigande tillväxttalen, trots konjunkturavmattningen, tyder emellertid på att åtgärderna för att motverka förtidspensioneringar och främja ett aktivt åldrande inom ramen för Lissabonstrategin har haft en viss effekt. Genomsnittsåldern för att lämna förvärvslivet steg exempelvis från 60,4 år 2001 till 60,8 år 2002. (³) Beträffande de båda övriga huvudindikatorerna för sysselsättningen är det en ödets ironi att man kunde notera en tillväxt inom målintervallet innan Lissabonstrategin offentliggjordes, men inte därefter. Det visar klart och tydligt hur viktiga de cykliska och makroekonomiska faktorerna är. De har emellertid försumrats till förmån för koncentrationen på "strukturella" åtgärder. Båda sakerna har dock sin betydelse.

(²) Se EESK-yttrandet av den 16 december 2004 om "Meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén: Att öka äldre arbetstagares sysselsättning och senarelägga utträdet från arbetsmarknaden" (föredragande: Gérard Dantin) (EUT C 157, 28.6.2005).

(³) Se kommissionens meddelande "Att öka äldre arbetstagares sysselsättning och senarelägga utträdet från arbetsmarknaden", KOM(2004) 146 slutlig.

Diagram 1–3: Utvecklingen av sysselsättningsmålen från Lissabon: (*)

(*) Eurostats uppgifter föreligger för närvarande bara för 2003. Med hänsyn till att sysselsättningsstillväxten är mycket långsam kommer siffrorna för 2004 att i bästa fall bli obetydligt högre än 2003.

2.6 För att uppnå det mål som fastställdes i Lissabon, 70 %, måste det tillskapas ungefär 15 miljoner nya arbetstillfällen i EU-15 och 22 miljoner i EU-25. Det är mer än 3 miljoner per år, lika mycket som tillkom år 2000 i EU-15, och det var det bästa året i sysselsättningshänseende på över ett årtionde.

2.7 EU:s utvidgning tillför hela Europa en ny ekonomisk dynamik men präglar samtidigt utvecklingen av sysselsättningen. Som diagrammen visar ligger de nya medlemsstaternas sysselsättningsgrad klart under EU-15-ländernas. Så sent som i slutet av 1990-talet var det inte fallet, framför allt inte beträffande kvinnorna. Å andra sidan är den ekonomiska utvecklingen i de nya medlemsstaterna i dag klart mer dynamisk. Den årliga tillväxttakten ligger delvis gott och väl över 4 %. EU måste särskilt uppmärksamma de nya medlemsstaternas behov när dess sysselsättningsstrategi läggs upp, så att dessa länder också kan uppfylla sysselsättningsmålen för gemenskapen som helhet. I perspektivet av en aviserad anslutning till eurozonen får konvergenskriterierna således inte förhindra ekonomi- och sysselsättningstillväxten, utan måste främja den. EESK har redan behandlat denna fråga grundligt inom ramen för de gemensamma rådgivande kommittéerna med företrädare för anslutningsländernas organiserade civila samhälle.

3. Sysselsättningspolitik måste vara något mer än strukturreformer på arbetsmarknaderna

3.1 Det råder ingen tvekan om att det svaga sysselsättningsläge som skisserats här i hög grad beror på den ekonomiska utvecklingen. I Lissabon byggde man på antagandet om en årlig BNP-tillväxt i reala termer på i genomsnitt 3 %. I stället för den väntade uppgången har den ekonomiska situationen emellertid försämrats snabbt sedan år 2000. Tillväxttakten under de påföljande åren blev mycket låg: 1,7 % år 2001, 1 % år 2002 och bara 0,8 % år 2003.

3.2 Mot denna bakgrund är det givet att de sysselsättningspolitiska målen bara kan uppnås om man lyckas inleda en hållbar konjunkturuppgång. För att öka tillväxtpotentialen och uppnå full sysselsättning måste man skapa ramvillkor som gynnar inte bara den externa efterfrågan utan också den interna. I detta sammanhang har kommittén på senare tid upprepade gånger hävdat att det krävs en sund makroekonomisk inramning på europeisk nivå. I detta begrepp innefattas framför allt en makroekonomisk politik som ger medlemsstaterna spelrum att agera konjunkturpolitiskt inom den ekonomiska politiken och budgetpolitiken under perioder av ekonomisk stagnation och som skapar motsvarande spelrum under perioder av tillväxt.

— Här välkomnar kommittén kommissionens reformförslag om stabilitets- och tillväxtpakten, som är ett steg i rätt riktning, framför allt med avseende på att bedömningen av budgetunderskott skall vara avhängig av ramvillkor som är specifika för varje land (t.ex. konjunktur, skuldsättning, inflation). Att medlemsstaterna och de nationella parlamenten också skall engageras i högre grad i genomförandet av budgetkonsolideringen ligger i linje med att en reformerad pakt skall vara mer tillväxtorienterad. Dessutom måste man i högre grad väga in kvalitetsaspekten på statsutgifterna, bland annat genom att strategiska investeringar i tillväxt och sysselsättning uttryckligen undantas vid beräkningen av underskotten⁽⁵⁾. Det är rådet som på kommissionens förslag skall avgöra vad som är strategiska investeringar av europeiskt intresse.

— Detta bör understödjas av en pragmatiskt inriktad penningpolitik som tar hänsyn till den totala ekonomiska situationen och därmed också sysselsättningseffekten. I detta sammanhang har EESK många gånger hävdat att man på allvar måste reflektera över vilka åtgärder som skall vidtas för att ECB skall ha ett stabilitetsmål "i vidare bemärkelse" som inriktas på stabilt penningvärde men också tillväxtstabilitet, full sysselsättning och systemet för social sammanhållning. Detta förutsätter en kontinuerlig dialog med gemenskapens institutioner och arbetsmarknadens parter och skulle även stärka investerarnas och konsumenternas förtroende.

⁽⁵⁾ Se bl.a. EESK:s initiativyttrande av den 26 februari 2004 om "Budgetpolitik och typ av investering" (föredragande: Susanna Florio) (EUT C 322, 25.2.2004 – ECO/105).

3.3 Efter det att EU-15 år 2000 fortfarande uppnådde en tillväxt på 3 % kan man nu konstatera att i första hand makroekonomiska och i mindre utsträckning strukturpolitiska orsaker visar sig ligga bakom de senaste tre årens svagare tillväxt. Därför har kommittén vid upprepade tillfällen och med eftertryck hävdad att grunddragen i den europeiska ekonomiska politiken bör väga in detta sakförhållande när rekommendationerna görs.⁽⁶⁾ Man måste blåsa nytt liv i efterfrågekomponenterna konsumtion och (privata och offentliga) investeringar för att komma till rätta med den svaga köpkraften i Europa. Med sin positiva handelsbalans och stigande export har Europa en solid konkurrenskraft. Det som däremot stagnerar är den interna efterfrågan. Strukture reformer kan bara lyckas under gynnsammare makroekonomiska förutsättningar. Lönerna får inte bara betraktas som kostnadsfaktor på utbudssidan. De bestämmer också i väsentlig utsträckning efterfrågesidan och därmed marknadsutsikterna för företagen, särskilt de mindre och medelstora som är lokalt bundna. Exemplet Tyskland visar att utpräglad restriktivitet med lönerna visserligen kan förstärka utbudssidan men samtidigt förhindrar en konjunkturuppgång genom att efterfrågan försvagas. Även om det finns många faktorer som påverkar löneförhandlingar måste man slå fast att en koppling av reallönetillväxten till den samhällsekonomiska produktivitetstillväxten i respektive land dels skapar en tillräcklig efterfrågeutveckling, dels säkerställer Europeiska centralbankens stabilitetsinriktning. Denna ekonomisk-politiska uppläggning kan leda till att Europa får en hållbar och stabilitetsinriktad ekonomisk tillväxt.

3.4 I de europeiska politiska rekommendationerna på senare år har det varit en dominerande ståndpunkt att strukturella faktorer (t.ex. arbetsmarknadsparternas lönepolitik, strikt arbetsmarknadsreglering, för kort arbetstid, arbetstagarnas otillräckliga rörlighet och bristande flexibilitet) varit den europeiska arbetsmarknadens problem. I de flesta medlemsstater har man i praktiken också på senare år lagt tyngdpunkten i sysselsättningspolitiken just på detta. Främjande av anställbarheten, eliminering av kvalifikationsbrister och integrering av marginaliserade grupper på arbetsmarknaden har i jämförelse med detta uppenbart hamnat i bakgrunden.

3.5 I detta sammanhang har EESK redan hävdad upprepade gånger att reduktion av den sociala servicen och arbetstagarnas inkomster och otillräckliga investeringar i det mänskliga kapitalet leder till en försvagning av den interna efterfrågan. Detta förvärrar i sin tur de ekonomiska problemen och försvagar utvecklingen av arbetsproduktiviteten. Denna ensidiga utbudsorientering strider för övrigt emot helhetsmålen från Lissabon, särskilt i fråga om höjd produktivitet och kvalitet i sysselsättningen. I alla händelser kommer en arbetsmarknadspolitik som i otillräcklig utsträckning inriktas på kompetensutveckling och tvingar arbetslösa att ta lågkvalificerade arbeten att få negativ effekt på arbetsproduktiviteten. EESK menar att en adekvat strategi bara kan vara parallell ökning av sysselsättning och arbetsproduktivitet – vilket också kommissionen krävt på senare tid. Givetvis kommer det också att tillkomma lågkvalificerade arbeten. Här gäller det att säkerställa att arbetsrättslig och social lagstiftning respekteras.

3.6 Den europeiska sysselsättningsdebatten centreras i dag kring att sysselsättningskvoten måste höjas. Det strategiska målet från Lissabon består i främjande av sysselsättningen, som bästa sättet att förebygga fattigdom och marginalisering. Det ställer krav på en strategi för att förbättra arbetets kvalitet och inte för att skapa arbetstillfällen till varje pris. I denna bemärkelse måste Europas väg mot full sysselsättning vara kopplad till rimliga löner, social trygghet och hög arbetsrättslig standard. EESK framhåller därför att man bör fästa större vikt vid arbetets kvalitet i det fortsatta genomförandet av Lissabonstrategin, i synnerhet när det gäller att följa upp strukture reformerna.

3.7 Därmed är det inte alls sagt att arbetsmarknadsreformer eller reformer på andra områden saknar relevans för skapandet av arbetstillfällen. Kommittén är emellertid övertygad om att man för att uppnå målet att tillskapa fler och bättre arbeten nu framför allt måste sätta fart på ekonomin och främja en förnuftig uppläggning av strukture reformerna. Det är enda sättet att göra reformerna mer verksamma och accepterade. Den makroekonomiska politiken och strukture reformerna måste komplettera varandra utan att ömsesidigt ersätta varandra.

⁽⁶⁾ Se bl.a. EESK:s yttrande av den 11 december 2003 om "Allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken 2003–2005" (föredragande: Thomas Delapina) (EUT C 80, 30.3.2004).

4. Nya linjer inom sysselsättningspolitiken: Företagens innovationskapacitet – Investeringar i arbetet – Kunskaper som nyckelresurs

4.1 De europeiska företagens innovationskapacitet är avgörande för den ekonomiska dynamiken. Utan nya och förbättrade produkter och tjänster och utan ökad produktivitet kommer Europa att hamna i ett besvärligt ekonomiskt och sysselsättningspolitiskt läge. Framsteg i fråga om produktivitet innebär också förändringar i arbetslivet, inte alltid eller omedelbart med positivt saldo. Att avstå från sociala och ekonomiska innovationer leder emellertid med säkerhet till en nedåtgående spiral. Konsekvenserna av denna omvandling för arbetsmarknaden måste åtföljas och mildras av sociala insatser.

4.2 Ekonomisk tillväxt och gynnsamt investeringsklimat är centrala förutsättningar för att nya arbetstillfällen skall skapas och den befintliga sysselsättningen bibehållas. På Europas inre marknad är det i betydande utsträckning nya företag och mindre företag som svarar för detta.⁽⁷⁾ Små- och mikroföretagen är också i hög grad rotade i den lokala ekonomin och gynnas följaktligen speciellt av en stabil och växande inhemsk efterfrågan. EESK har därför många gånger hävdat att man i samband med sysselsättningsfrågor särskilt måste uppmärksamma utvecklingen av företagandena, en politik för företagsutveckling och stimulans till grundande av företag som skapar ny sysselsättning genom innovation.⁽⁸⁾ Ofta är det just de mindre företagen som av ren nödvändighet är särskilt innovativa för att klara sig på marknaden. Här bör inriktningen också vara att främja mikroföretagen. Därför bör man göra det möjligt för företagen att utveckla hela potentialen för innovationer, i synnerhet genom bättre finansieringsvillkor, förvaltningstekniska förenklningar för företagsledningarna samt förstärkta åtgärder för att förbättra kvalifikationerna.

4.3 EESK har för övrigt många gånger påpekat att människorna – med sina kunskaper och sin kompetens – är den viktigaste resursen för innovationer och framsteg i kunskapssamhället.⁽⁹⁾ Europa måste hitta vägar att omsätta potentialen av kvalificerat folk, vetenskap, forskning och teknik till marknadsmässiga nya produkter och tjänster, och därmed till sysselsättning. Det förutsätter att alla befolkningsgrupper i hög grad deltar i utbildning, att yrkesutbildningen är av god kvalitet och att övergången från högre utbildning till arbetslivet förbättras. Samhällsklimatet måste utvecklas på ett sätt som gör att utbildning betraktas som en självklarhet och att högre bildning inte ses som ett privilegium. Aktuella OECD-studier har emellertid riktat uppmärksamheten på svagheter i många medlemsstaters utbildningssystem.⁽¹⁰⁾ Bristen på akademiker och fackmän avtecknar sig som en ekonomisk flaskhals och avspeglar en snedvriden tillgång till utbildning. Det är mer än hög tid att agera inom utbildningspolitiken. Var finns exempelvis investeringarna

— I att reducera antalet studieavhopp drastiskt, öka antalet högskoleexamina och skapa faktiska möjligheter till livslångt lärande;

— i att förbättra övergången från högre utbildningar och universitet till näringslivet, speciellt också på småföretagens område;

⁽⁷⁾ Se EESK:s yttrande av den 30 juni 2004 om "Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om ändring av beslut 2000/819/EG om ett flerårigt program för företag och företagandena, särskilt för små och medelstora företag (2001–2005)" (föredragande: Dimitris Dimitriadis) (EUT C 302, 7.12.2004), yttrandet av den 31 mars 2004 om "Kommissionens meddelande till rådet, Europaparlamentet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén – Uppdatera och förenkla gemenskapens lagstiftning" (föredragande: Daniel Retureau) (EUT C 112, 30.4.2004) samt initiativyttrandet av den 18 juni 2003 om "Mikroföretagens och småföretagens roll i EU:s ekonomi och produktionsstruktur" (föredragande: Antonello Pezzini) (EUT C 220, 16.9.2004).

⁽⁸⁾ Se bl.a. EESK:s yttrande av den 24 september 2003 om "Grönbok: Entreprenörskap i Europa" (föredragande: Ben Butters) (EUT C 10, 14.4.2004).

⁽⁹⁾ Se t.ex. EESK:s förberedande yttrande av den 28 oktober 2004 om "Vidareutbildning och produktivitet" (föredragande: Christoforos Koryfidis) (CESE 1435/2004).

⁽¹⁰⁾ Se PISA 2003: OECD Program för internationell utvärdering av elevprestationer (PISA).

- i att – som central förebyggande åtgärd inom sysselsättningspolitiken – säkerställa en grund- och yrkesutbildning av hög kvalitet som ger ungdomarna ett om möjligt friktionsfritt inträde på arbetsmarknaden och chanser att bli kvar på längre sikt;
- i att exempelvis ge möjlighet till en veckas utbildningsledighet per år, så att så många arbetstagare som möjligt får tillgång till breddat deltagande i utbildning?

4.4 I detta sammanhang har EESK många gånger konstaterat hur viktigt det övergripande ansvaret är på grund- och vidareutbildningens område. Vi har också noterat att investeringar i kompetensutveckling inte bara är en angelägenhet för det offentliga utan också för företag och enskilda. Fördelarna med det livslånga lärandet kommer både arbetstagarna, företagen och hela samhället till godo.⁽¹⁾ Yrkesutbildningen och den livslånga utbildningen och fortbildningen får inte ses isolerat. De måste vara grundläggande element i de förvärvsaktivas karriärplanering. Oavsett åldersgrupp eller utbildning bör det finnas tillräckligt med motivation och möjligheter till att delta i fortbildningsåtgärder. Kompetensutvecklingen och innovationsviljan förutsätter följaktligen även på företagsnivå motsvarande investeringar i utbildning och fortbildning liksom en företagskultur som är gynnsam för innovationer.

4.5 I dag räcker det emellertid inte att den enskilda människan är kreativ och läraaktig. Själva företaget måste också vara "läraaktigt". Nytt kunskande måste inhämtas och omsättas i produkter och tjänster som kan hävda sig på marknaden. Innovationsförmåga är en avgörande konkurrensfaktor. För att säkerställa grundvalen för innovationer i framtiden måste vetenskap och forskning prioriteras. Det gäller att i hög grad utnyttja den potential som finns i både det offentliga och det privatekonomiska forskningssystemet och sprida den effektivt. Här är det mycket viktigt att främja innovationer och forskning, och höja FoU-utgifterna i linje med Lissabonmålet till 3 % av BNP – där den privata sidan skall svara för två tredjedelar.⁽²⁾ Det offentliga stödet till FoU bör förstärkas på europeisk och nationell nivå, framför allt avseende nyckelteknik som främjar tillväxten, för att bygga ut den vetenskapliga basen och höja hävstångseffekten på den privata sektorns FoU-investeringar. Samtidigt bör medlemsstaterna och kommissionen sträva efter att utnyttja det offentliga upphandlingsförfarandet till nya forsknings- och innovationsintensiva produkter och tjänster.

4.6 Nya sätt att utforma arbetet och hantering av innovation är emellertid också frågor som berör de små och medelstora företagen. Många av dem har utvecklat särskilda sätt att lösa detta och är globala aktörer, andra behöver tillgång till rådgivning för innovation som inte bara är inriktad på innovationshantering utan också på att skapa en arbetssituation som främja inlärning och som tar fasta på medarbetarnas speciella kunskapsbehov. Nätverk och riktig hantering av kunskap kan hjälpa små och medelstora företag att tillsammans utnyttja ny kunskapspotential.⁽³⁾ Denna kulturella brist måste åtgärdas för att sådana företag skall kunna dra mer nytta av grundforskningen. För att vara innovativa behöver små och medelstora företag dessutom en solid grundfinansiering och tillgång till riskkapital. Konkret innebär detta också att man måste undersöka vilka effekter som direktiv gällande EU:s inre marknad har för de små och medelstora företagen. Eventuellt måste sådana direktiv förbättras, t.ex. de som avser avregleringen av finansmarknaderna eller Basel II.

⁽¹⁾ Se EESK:s initiativyttrande av den 26 februari 2004 om "Åtgärder till stöd för sysselsättningen" (Föredragande: Renate Hornung-Draus, medföredragande: Wolfgang Greif) (EUT C 110, 30.4.2004)

⁽²⁾ Se EESK:s yttrande av den 15 december 2004 om "Meddelande från kommissionen: Vetenskap och teknik, centrala faktorer för Europas framtida utveckling – Politiska riktlinjer för forskningsstöd i Europeiska unionen" (föredragande: Gerd Wolf) (EUT C 157, 28.6.2005).

⁽³⁾ En studie som utfördes gemensamt av universitetet i Cambridge och MIT (Massachusetts Institute of Technology i USA) visade att cirka 2/3 av de engelska små och medelstora företagen utnyttjar högskolornas expertis medan det endast är 1/3 i USA som gör detta. Å andra sidan anser endast 13 % av dessa företag i Storbritannien att täta nätverk för universitetsutbildning är viktiga medan 30 % gör det i USA (Financial Times, London, tisdag 30 november 2004)

4.7 En högproduktiv industriell kärna är och förblir även inom EU basen för en sund ekonomi. Industrin och tjänstesektorn är beroende av varandra. Ett område för innovation innebär också att målinriktad forskning och utveckling på kunskaps- och tjänstesamhällets behov. I samband med det måste särskild uppmärksamhet ges åt att utnyttja nya möjligheter till sysselsättning inte bara inom tillverkningsindustrins traditionella områden. Lissabonagendan kräver inte bara att högteknologi skall ges stöd utan också att tjänstesektorn skall uppmärksammas. För att detta skall kunna ske måste man värdera samhällsinriktade tjänster på ett nytt sätt, minska trycket på de offentliga budgetarna och inse värdet av effektiva offentliga förvaltningar för den ekonomiska utvecklingen. Nyckelord som utbildning, rörlighet, individualisering, krav på den demografiska utvecklingen, på vård och hälsa, möjligheten att förena familj och arbetsliv samt ändrade kommunikations- och fritidsvanor pekar på ökade och nya behov av sociala, personliga och även kommersiella tjänster. De befinner sig ofta bara i början av en professionell utveckling.⁽¹⁴⁾ På detta område har EESK redan flera gånger påtalat den viktiga roll som den sociala ekonomin och den tredje sektorn spelar för innovation och sysselsättning⁽¹⁵⁾.

4.8 Innovation beror i första hand på människorna, på att det finns spelrum för kreativitet, på kvalifikationer, kunskap, förmåga till lärande och arbetets organisation. Självständighet, självbestämmande och rättighet att delta har en central betydelse. Därför är det mycket viktigt att relationerna på arbetsplatsen och strukturerna för medbestämmande får en ny utformning. Stabila kontakter mellan arbetsmarknadens parter främjar innovation. Den som nu inriktar sig på att minska de anställdas representation och kontakterna mellan parterna och därmed arbetstagarnas grundläggande rättigheter i stället för att utvidga dem, den skapar nya bromsar för innovation. I detta sammanhang vill kommittén påpeka att det föreliggande förslaget till ramdirektiv för tjänster på inre marknaden inte får leda till en försämring av existerande sociala normer, lönenivåer och säkerhetsnormer.

5. Förändring kräver en långsiktigt effektiv välfärdsstat, aktiv och förebyggande arbetsmarknadspolitik samt en modernisering och förbättring av de sociala trygghetssystemen

5.1 Den som vill våga sig på innovation och förändring behöver förutom sin egen initiativförmåga också samhällets stöd. Beredskapen att ta risker går hand i hand med den sociala tryggheten. Många är hänvisade till tjänster från samhällets sida som gör det möjligt att påbörja och genomföra nya projekt. Organisationen av den sociala sammanhållningen som ett framträdande kännetecken för den europeiska sociala modellen hör ihop med innovation. Välfärdsstaten måste dock hela tiden anpassa sig till nya krav. Kommittén är övertygad om att sysselsättningsmålen från Lissabon endast kan uppnås om man fortsätter att stärka socialpolitiken och införa sociala minimiregler för harmonisering av arbets- och levnadsvillkor i Europa. Detta är särskilt viktigt efter utvidgningen eftersom skillnaden i välstånd ökar inom EU.

5.2 För att motverka risken för konkurrens om sociala normer måste EU:s gällande sociallagstiftning om arbetsförhållanden, hälsa och säkerhet på arbetsplatsen, arbetstagarnas rättigheter, lika möjligheter för kvinnor och män och respekt för de personliga rättigheterna tillämpas bättre och vidareutvecklas. Detta gäller också frågor om arbetstiden.

⁽¹⁴⁾ Se högnivågruppens rapport från maj 2004 om socialpolitikens framtid i den utvidgade Europeiska unionen.

⁽¹⁵⁾ EESK:s yttrande av den 10 december 2003 om "Meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén: Översyn efter halva tiden av den socialpolitiska agendan" (SOC/148 – föredragande: Luca Jahier – EUT C 80, 30.3.2004), EESK:s initiativytrande av den 12 september 2001 om "Sociala allmännyttiga tjänster utförda av privata företag utan vinstsyfte" (SOC/67 – Föredragande: Jean-Michel Bloch-Lainé – EGT C 311, 7.11.2001), EESK:s yttrande av den 2 mars 2000 (INT/29 – Föredragande: Jan Olsson – EGT C 155, 29.5.2001).

5.3 Kommittén har redan flera gånger – bl.a. i yttrandet om "Åtgärder till stöd för sysselsättningen" ⁽¹⁶⁾ – föreslagit nödvändiga och genomförbara innovationer på följande områden:

- En bredare bas för den sociala tryggheten – bygga barriärer mot fattigdomen.
- Anpassningsförmåga kräver en äkta balans mellan flexibilitet och trygghet på arbetsmarknaden. Nya former för arbetets organisation ställer krav på nya former av trygghet.
- Aktiva och förebyggande åtgärder i arbetsmarknadspolitiken skall främjas, främst för eftersatta grupper på arbetsmarknaden, och invandrarkvinnors integration skall förbättras.
- Ungdomar skall integreras på arbetsmarknaden och ungdomsarbetslösheten bekämpas.
- Kunskapsoffensiv – förbättrad förskoleutbildning – heldagsomsorg av hög kvalitet – fortbildningsmöjligheter för livslångt lärande förankrade i kollektivavtal.
- Investeringar i åldersanpassad utformning av arbetet – utnyttja de äldres kunskap och erfarenhet.
- Öka kvinnornas förvärvsfrekvens – göra det möjligt att förena arbete och familj.

5.4 I detta sammanhang har man från kommitténs sida särskilt betonat följande:

- Att främja aktiva och förebyggande åtgärder för arbetslösa och personer som står utanför arbetsmarknaden måste betraktas som ett viktigt mål och de arbetsmarknadspolitiska instrumenten måste konsekvent inriktas på att åter integrera arbetslösa på den reguljära arbetsmarknaden.
- Man måste framför allt ge tillräckligt stöd till arbetslösa unga så att de så smidigt som möjligt kan få fotfäste på arbetsmarknaden. Det är i stor utsträckning avhängigt av en ökad tillväxt, yrkesutbildningens kvalitet och en kvalitativt högstående utbildning fram till högskoleexamen om unga män och kvinnor därmed också blir kvar på arbetsmarknaden och kommer vidare där. Därför uppmanas alla aktörer på arbetsmarknaden att se över sina nuvarande insatser och sin politik framför allt i kampen mot ungdomsarbetslösheten. ⁽¹⁷⁾
- För vissa grupper, t.ex. personer med handikapp eller lågutbildade som möter särskilda svårigheter på arbetsmarknaden, måste nödvändiga förutsättningar skapas – framför allt i fråga om fortbildning – som underlättar för dem att komma in på arbetsmarknaden, att stanna kvar och gå vidare.
- Med hänsyn till prognoserna om en minskande befolkning i arbetsför ålder i Europa kan invandrare spela en viktig roll för att det skall finnas en tillräcklig potential av kvalificerad arbetskraft på arbetsmarknaden, vilket förutsätter att lämpliga åtgärder vidtas. ⁽¹⁸⁾

⁽¹⁶⁾ EESK:s initiativytrande av den 26 februari 2004 om "Åtgärder till stöd för sysselsättningen" (Föredragande: Renate Hornung-Draus, medföredragande: Wolfgang Greif) (EUT C 110, 30.4.2004)

⁽¹⁷⁾ Notera även den europeiska ungdomspakten mot ungdomsarbetslöshet och social utslagning som introducerades vid Europeiska rådet den 5 november 2004 av bl.a. Frankrike, Tyskland, Spanien och Sverige.

⁽¹⁸⁾ EESK:s yttrande av den 10 december 2003 om "Kommissionens meddelande till rådet, Europaparlamentet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén om invandring, integration och sysselsättning" (Föredragande: Luis Miguel Pariza Castaños) (EUT C 80, 30.3.2003).

- Om man verkligen skall lyckas främja ett aktivt åldrande med hänsyn till den minskande och allt äldre befolkningen i arbetsför ålder måste man skapa ekonomiska och politiska ramar som stärker incitamenten för att stanna kvar längre i arbetslivet och samtidigt underlättar för företagen att sysselsätta främst äldre arbetstagare.

5.5 Kommittén har i detta sammanhang främst understrukit behovet av att göra mer för att höja kvinnornas förvärvsfrekvens och undanröja de hinder som fortsätter att avhålla kvinnor från att gå ut i arbetslivet samt att konsekvent ta itu med bristande jämställdhet, framför allt i fråga om löner. Med hänsyn till att en högre förvärvsfrekvens för kvinnor till en avgörande del beror på hur familj och arbete kan förenas – och att detta i samma utsträckning gäller för män – måste man konsekvent driva på just detta Lissabonmål. Kommittén välkomnar därför uppmaningarna till medlemsstaterna att på alla plan och därmed även genom offentliga myndigheter se till att tillräckligt många omsorgsplatser för barn och vårdbehövande personer (t.ex. äldre anhöriga, sjuka) ställs till allmänhetens förfogande och att dessa är av tillräcklig kvalitet och överkomliga i pris. Medlemsstaterna måste hörsamma rekommendationerna i de aktuella sysselsättningsriktlinjerna genom att sätta upp konkreta mål och utarbeta handlingsplaner för att nå dem.

5.6 Vid genomförandet av Lissabonstrategin på områdena sysselsättning och social integration måste man dessutom särskilt beakta arbetet mot diskriminering och för främjande av lika möjligheter för alla marginaliserade och eftersatta befolkningsgrupper. Medlemsstaterna bör i detta sammanhang eftertryckligen uppmanas att införa åtgärder för bekämpande av alla former av diskriminering i sina nationella handlingsplaner.

5.7 I sakkunnigrapporten om socialpolitikens framtid konstaterades nyligen att det knappast finns empiriskt stöd för den gängse uppfattningen att det sociala skyddet undergräver konkurrenskraften, den ekonomiska tillväxten och en hög sysselsättningsnivå. Det framgick även att länder som Sverige, Danmark, Österrike, Luxemburg och Nederländerna förenar en hög ekonomisk prestationsnivå med en hög nivå i det sociala skyddet.⁽¹⁹⁾ De länder som ligger främst i fråga om konkurrenskraft gör genomgående relativt höga investeringar i socialpolitiken och de sociala trygghetssystemen och har samtidigt höga sysselsättnings-siffror och låga fattigdomssiffror efter sociala transfereringar. Det som måste göras i dag är en balanserad koppling mellan modernisering och förbättring av de sociala trygghetssystemen för att anpassa dem till aktuella förhållanden (t.ex. den demografiska utvecklingen) samtidigt som deras sociala skyddsfunktioner bibehålls. När man säkerställer systemens finansiering på lång sikt måste man också beakta följande kriterier: att de skall vara socialt anpassade, allmänt tillgängliga och ge tjänster av hög kvalitet.

5.8 I de flesta europeiska länder finansieras det sociala skyddet främst genom avgifter från arbetstagare och arbetsgivare. Dessa avgifter har delvis stigit till en nivå som kan inverka negativt på skapandet av arbetstillfällen.

- Kommittén instämmer i detta sammanhang med rekommendationerna från högnivågruppen om socialpolitikens framtid i den utvidgade unionen att finansieringsbasen för de sociala trygghetssystemen måste breddas för att avlasta faktorn arbete.⁽²⁰⁾
- Samtidigt måste åtgärder genomföras för att förekomma en hotande urholkning av skatte- och avgiftssystemet. EESK har i denna fråga redan tidigare påpekat att en enhetlig skattebas i hela EU för bolags-skatte skulle kunna vara ett viktigt steg i denna riktning. När det gäller skatter på rörliga faktorer och inom miljöområdet bör man diskutera minimiskattesatser.

⁽¹⁹⁾ European Policy Centre (2004): Lisbon revisited – Finding a new path to European Growth (citerad i högnivågruppens rapport från maj 2004, s. 42, om socialpolitikens framtid i den utvidgade Europeiska unionen).

⁽²⁰⁾ Se högnivågruppens rapport från maj 2004 om socialpolitikens framtid i den utvidgade Europeiska unionen.

- EESK har också flera gånger uppmanat medlemsstaterna att göra ökade ansträngningar att modernisera och förbättra sina sociala trygghetssystem för att göra dem mer sysselsättningsfrämjande. ⁽²¹⁾

5.9 Till Lissabonmålen hör också att öka de äldre arbetstagarnas förvärvsfrekvens. Enligt kommissionen behöver sju miljoner arbetstillfällen skapas för att uppnå målet 50 %. EESK har redan påpekat att kommittén anser det vara ett meningsfullt mål att under lämpliga ekonomiska och politiska former höja den effektiva åldern för utträde från arbetsmarknaden inom ramen för en strategi för aktivt åldrande. Flera medlemsstater har emellertid lagt tyngdpunkten i sina pensionsreformer vid att endast höja den lagstadgade pensionsåldern varvid möjligheten till förtida ålderspension avskaffats eller inskränkts. Bakom detta ligger det ensidiga antagandet att det främst beror på den enskildes vilja och på bristande incitament i pensions-systemet när äldre arbetstagare lämnar arbetslivet. Man bortser från andra viktiga aspekter. Här måste medlemsstaterna skapa incitament som dels gör det möjligt för arbetstagarna att på frivillig basis senarelägga utträdet från arbetsmarknaden inom ramen för den lagstadgade pensionsåldern och dels underlättar för företagen att skapa lämpliga arbetsplatser och arbetsvillkor.

5.10 Kommittén håller med högnivågrupperna för sysselsättning, socialpolitikens framtid i den utvidgade unionen och Lissabonstrategin för tillväxt och sysselsättning och pläderar för sådana åtgärder som tillämpas i vissa medlemsstater (Finland och Sverige) och är inriktade på arbetets kvalitet och fortbildning. För att åldersgruppen 55–64 skall kunna vara i arbete år 2010 behövs i första hand en arbetsmarknad som också medger sysselsättning av äldre arbetstagare. Detta kräver att alla aktörer bidrar till att påverka arbetsmarknaden, vilket även innebär en höjning av kvalifikationerna. För att arbetsförmågan skall upprätthållas behövs investeringar i produktiv fortbildning och förebyggande åtgärder för att skydda och främja hälsan. En politik som syftar till att ändra situationen för äldre arbetstagare kommer emellertid in för sent om den börjar först med 40–50-åringarna. Av detta skäl behövs det en personalpolitik som beaktar åldern redan från början av yrkeslivet. Det behövs också modeller för att anpassa arbetsplatser till en personalstyrka som åldras (främst lämpliga arbetstidsmodeller som minskar den fysiska och psykiska belastningen). ⁽²²⁾

6. EESK:s politiska rekommendationer

6.1 Samordning av den ekonomiska politikens och sysselsättningspolitikens innehåll

- Sedan toppmötet i Lissabon har man gjort positiva ansträngningar för att synkronisera sysselsättningspolitisk samordning med ekonomisk-politisk samordning. Den bristande innehållsmässiga samordningen är dock fortfarande problematisk. Man måste se till att de sysselsättningspolitiska riktlinjerna och riktlinjerna för den ekonomiska politiken är förenliga med varandra.
- En effektivare samordning mellan de olika aktörerna (regeringar, ECB och arbetsmarknadens parter) kan endast åstadkommas om även penning- och budgetpolitiken tar ansvar för tillväxt och sysselsättning, och om detta även vinner insteg i de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken.

⁽²¹⁾ EESK:s yttrande av den 1 juli 2004 om "Kommissionens meddelande till rådet, Europaparlamentet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén: Moderniserade sociala trygghetssystem för fler och bättre arbeten, en övergripande strategi för att göra det lönsamt att arbeta" (Föredragande: Donna St Hill) (EUT C 302, 7.12.2004).

⁽²²⁾ EESK:s yttrande (av den 16 december 2004) om "Meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén: Att öka äldre arbetstagares sysselsättning och senarelägga utträdet från arbetsmarknaden" (Föredragande: Gérard Dantin) (EUT C 157, 28.6.2005).

- I detta sammanhang bör man också i högre grad ta till sig kommissionens reformförslag om en starkare tillväxtinriktning på Stabilitets- och tillväxtpakten, något som också högnivågruppen för Lissabonstrategin har krävt. Detta innefattar bland annat förslaget att strategiska investeringar för tillväxt och sysselsättning inte skall ingå i beräkningen av budgetunderskotten. Rådet bör vara den instans som på kommissionens förslag avgör vad som är strategiska investeringar av europeiskt intresse.

6.2 Ökad medverkan av arbetsmarknadens parter och uppvärdering av den makroekonomiska dialogen

- Detta måste ske på nationell nivå och på EU-nivå. Exempelvis kan en realpolitiskt uppvärderad makroekonomisk dialog, där också arbetsmarknadsparterna medverkar och där hänsyn tas till deras ståndpunkt, i hög grad förbättra styresformerna och därmed också bidra till att processen som helhet blir framgångsrik. Detta är det enda forum där alla ansvariga aktörer inom ekonomisk politik och sysselsättningspolitik samlas i en öppen dialog för att diskutera hur man bäst skall kunna uppnå en sysselsättningsvänlig "policymix" inom EU.
- På medlemsstatsnivå måste man säkerställa att arbetsmarknadsparterna deltar i tillräcklig utsträckning, med beaktande av deras fullständiga oberoende. Det gäller särskilt i fråga om strukturreformer och om kvalifikationer och innovationer, men också i debatterna och i den europeiska sysselsättningsstrategins samtliga faser (utarbetande, genomförande, utvärdering av de nationella handlingsplanerna) ⁽²³⁾.

6.3 Effektivt samarbete mellan de olika rådskonstellationerna

- För att en övergripande sysselsättningspolitisk strategi skall kunna genomföras på ett framgångsrikt sätt, måste samarbetet mellan olika "Lissabonrelevanta" rådskonstellationer intensifieras. Framför allt behövs en nära samordning mellan Ekofinrådet och rådskonstellationerna för konkurrenskraft respektive sysselsättning och socialpolitik, hälso- och sjukvård och konsumentfrågor.
- En sådan förbättrad samordning är också nödvändig i synnerhet vid förberedelserna inför vårtoppmötet. Lissabonprocessen är av övergripande karaktär och får inte enbart överlämnas i ekonomi- och finansministrarnas händer.

6.4 Den makroekonomiska politiken och strukturreformerna måste komplettera varandra

- Efter det att EU år 2000 fortfarande uppnådde en tillväxt på 3 % kan man nu konstatera att i första hand makroekonomiska och i mindre utsträckning strukturpolitiska orsaker visar sig ligga bakom de senaste årens svagare tillväxt. I de rekommendationer som ingår i de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken bör man ta hänsyn till detta.
- Man måste blåsa nytt liv i efterfrågekomponenterna konsumtion och privata och offentliga investeringar, i syfte att komma till rätta med den svaga köpkraften i Europa. En intelligent utformning av strukturreformerna som är baserad på detta, och som inte ytterligare försvagar den inre efterfrågan, kan ge viktiga sysselsättningsskapande impulser.
- I linje med detta bör främjande av anställbarheten, avlägsnande av kvalifikationsbrister samt integration av missgynnade grupper på arbetsmarknaden tillerkännas särskild betydelse.

⁽²³⁾ Se rapporten från 2004 om arbetsmarknadsparternas initiativ i medlemsstaterna för genomförande av sysselsättningsriktlinjerna, EFS, Unice, UEAPME, 2004.

- EU som helhet hävdar sig för närvarande i den globala konkurrensen, med en jämn handelsbalans – om än med en otillräcklig tillväxttakt. I den globala konkurrensen måste Europa fundera över sina starka sidor. Det går inte att konkurrera med länderna i Asien och Afrika om de lägsta lönerna. I stället måste Europa fortsättningsvis satsa på en brett upplagd innovationspolitik och på produktion av kvalitativt högtstående varor och tjänster som ger ett stort mervärde.
- För att frihandeln skall få positiva effekter krävs en växelkursmekanism som inte ger upphov till snedvridningar av priserna på handelsvaror, tillsammans med en arbetsdelning mellan alla berörda länder som är ägnad att möjliggöra löneökningar i proportion till produktivitetensökningen. Dessa båda förutsättningar är för närvarande inte uppfyllda, men borde utgöra ett mål för de ansvariga inom EU.
- EESK framhåller därför att man i det fortsatta genomförandet av Lissabonstrategin bör fästa större vikt vid arbetets kvalitet, i synnerhet när det gäller att följa upp strukturella reformåtgärder.

6.5 Att stödja de små och medelstora företagens sysselsättningskapande roll

- Det är just små och medelstora företag som svarar för ekonomisk tillväxt och nya arbetsplatser på EU:s inre marknad. Därför bör man främja företagandet och till fullo utnyttja företagarpotentialen, i synnerhet genom bättre finansieringsvillkor, förvaltningstekniska förenklingar för företagsledningarna samt förstärkta åtgärder för att förbättra kvalifikationerna. ⁽²⁴⁾
- Man bör framför allt stödja de företag som genom innovationer borgar för tillväxt och sysselsättning. Detta är mycket viktigare än enbart ett ökat antal företag.

6.6 Genomförandet bör optimeras i medlemsstaterna

- I enlighet med rapporten om Lissabonstrategin från högnivågruppen med sakkunniga under Wim Koks ordförandeskap (november 2004) är kommittén övertygad om att medlemsstaterna i högre grad än hittills bör ansvara för att Lissabonmålen uppnås. I dagens läge får det knappast några effekter på den nationella politikens utformning om vissa enskilda mål inte uppnås. Endast under vissa betingelser är det värt att låta någon schavottera offentligt för dessa brister.
- De allmänna sysselsättningsmålen måste brytas ned till nationella mål på motsvarande ambitionsnivå. Det krävs också ökad insyn, och en debatt kring en nationell rapport om genomförandet av Lissabonstrategin (eller en handlingsplan) måste säkerställas.
- Benchmarkingen måste utformas på ett sådant sätt att de olika medlemsstaternas relativa position framgår, och så att meningsfulla politiska slutsatser möjliggörs.
- Med utgångspunkt i sina respektive utgångsvärden för år 2000 måste vissa medlemsländer anstränga sig mer än andra för att kunna uppnå sysselsättningsmålen från Lissabon. Det gäller såväl länder med en sysselsättningsgrad på 70 % eller däröver som länder som befinner sig under denna gräns. I det hänseendet bör man se mer till sysselsättningsutvecklingen än till enbart jämförelser av siffror.

⁽²⁴⁾ Se även de yttranden från EESK som nämns i fotnoterna 7 och 8.

- För att processen skall bli framgångsrik måste man främja nationella partnerskap för reformer i lämpligt samarbete med arbetsmarknadens parter, vilket Europeiska rådet uppmanade till i mars 2004. Man måste också ge de nationella parlamenten ett ökat ansvar.

6.7 Ökad hänsyn till utvidgningsdimensionen

- EU måste särskilt uppmärksamma de nya medlemsstaternas behov när sysselsättningsstrategin läggs upp, så att dessa länder också kan uppfylla sysselsättningsmålen för gemenskapen som helhet.
- Man måste också fästa särskild vikt vid att arbetsmarknadsparterna på ett adekvat och effektivt sätt medverkar i alla faser av sysselsättningsstrategin.
- I perspektivet av en eventuell anslutning till eurozonen måste konvergenzkriterierna således främja ekonomisk tillväxt och ökad sysselsättning, och inte förhindra detta.

6.8 "Lissabonifiering" av EU-budgeten

- För att EU:s sysselsättningsmål skall kunna uppnås krävs europeiska tillväxtinitiativ som inte inskränker sig till att föregripa redan beslutade EIB-projekt. Sapir-rapporten från 2003 har redan bidragit med några viktiga impulser i riktning mot en "konjunkturbudget".
- Också kommissionens dokument om budgetplanen för 2006–2013 innehåller intressanta förslag, exempelvis om inrättande av en tillväxtanpassningsfond. Dessa överväganden måste följas upp och man måste satsa fullt ut på detta, så att den kommande EU-budgeten kan bli en utgångspunkt för verkliga europeiska tillväxt- och sysselsättningsinitiativ.
- I samband med det måste man framför allt se till att de medel som ställs till förfogande kan sättas in på ett effektivt sätt, så att Lissabonmålen för tillväxt och sysselsättning kan uppfyllas konsekvent även i utvidgningsländerna.

6.9 En förstärkt dialog med det civila samhället och EESK:s roll

- Lissabonstrategin är också beroende av vad enskilda människor i Europa tycker och tänker. Kommittén är beredd att ställa sin sakkunskap till förfogande inom ramen för den europeiska sysselsättningspolitiken, och bidra till ökade kunskaper samt till det nödvändiga arbetet med att förmedla Lissabonstrategin till Europas medborgare.
- I det sammanhanget ser EESK Lissabonprocessen som en nyckelprioritering i sitt arbete, och anser att adekvata interna strukturer är nödvändiga för att kunna bedriva ett nära samarbete med kommissionen och andra EU-institutioner samt odla intensiva arbetskontakter med det civila samhället på europeisk nivå och i medlemsstaterna.
- Med tanke på EESK:s sakkunskap och representativitet anser kommittén att den kunde delta i utarbetandet av de konsekvensanalyser som kommissionen önskar systematisera. Pågående diskussioner har visat på vikten av att lagstiftningsförslagen återspeglar en mångfald åsikter och att de är så noggrant och objektivt motiverade som möjligt. Om konsekvensanalyserna i första hand översänds till EESK, och kommittén ges möjlighet att yttra sig om dem innan de tillställs EU-institutionerna, skulle man i överensstämmelse med andan i partnerskapet för europeisk förnyelse kunna uppnå större acceptans för europeiska lagstiftningsinitiativ.

Bryssel den 9 februari 2005

Europeiska ekonomiska och sociala
kommitténs
ordförande
Anne-Marie SIGMUND